

Asia: VN/34515/2024

Kommentointipyyntö: Sivistyksestä suunta Suomelle - Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio vuoteen 2040

1. Suomi on sivistyksen, demokratian ja tieteen vapauden edelläkävijä.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite on perusteltu osa visiota. Arvostamme tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapauden korostamista.

Visiota kokonaisuutena tarkasteltaessa herää epäily tavoitteen utopistisuudesta, kun muualla visiossa nostetaan esille yksityisten rahoittajien osuuden voimakas kasvattaminen tutkimuksen ja korkeakoulutuksen rahoituksessa.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteissä tulisi mainita vakaa julkinen rahoitus korkeakouluille ja tutkimukselle, koska se on uhattuna ja ilman sitä tavoitetta on mahdotonta saavuttaa.

2. Koulutus kuuluu kaikille ja mahdollisuuksia lisätään erityisesti nuorille.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

1 kyllä, täysin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Arvostamme mm. selkeää lupausmaksuttomasta korkeakoulututkinnosta.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

-

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Toimenpiteissä tulisi ottaa voimakkaammin kantaa opiskelijoiden uupumiseen ja sen ehkäisyyn sekä opiskelijoiden tulevaisuususkon vahvistamiseen.

Taloudellinen epävarmuus opintojen aikana, harjoittelupaikkojen puute ja työllistymisen vaikeudet ovat keskeisiä ongelmakohtia, joihin toimenpiteissä tulisi ottaa kantaa. Laadukkaan opetuksen lisäksi oppilaitosten tulee tarjota opiskelijoille myös laadukkaat tukipalvelut. Kun opetus ja tutkimus ovat oppilaitosten ns. ydinpalveluita, tukipalvelut joutuvat usein ensimmäisinä säästölistalle.

Lähiopetuksen merkitys opetuksen laadun ja myös opiskelijoiden jaksamisen näkökulmasta on tunnustettava vahvemmin toimenpiteissä, koska myös se on taloudellisissa paineissa uhattuna.

Kielellisten valmiuksien tukeminen tulee mainita maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen yhteydessä.

Koulutustarpeen ennakkoinnissa eivät riitä määrälliset "laskukaavat" aloituspaikoista, vaan tarvitaan myös laadullista ja pitkälle tulevaisuuteen ulottuvaa pohdintaa. Työllistymisen kriteerin rinnalla on pohdittava eri koulutusalojen yhteiskunnallista ja sivistyksellistä merkitystä, siihen velvoittaa jo vision nimikin, "Sivistyksestä suunta Suomelle". Suomella tulee olla laajasti eri koulutusalat kattava tutkimuksellinen ja opetuksellinen omavaraisuus.

Työelämäyhteyksiä ja -valmiuksia voisi korostaa toimenpiteissä enemmänkin unohtamatta kouluttautumisen itseisarvoista merkitystä.

3. Luovat osaajat ja kunnianhimoinen tutkimustoiminta uudistavat yhteiskuntaa.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoite korkeakoulutettujen määrän kasvusta on kannatettavan kunnianhimoinen ja on hyvä ja välttämätöntä, että sen yhteydessä korostetaan koulutuksen ja tutkimuksen laatua. Onko yhtälö kuitenkin epärealistinen rahoituksen kannalta? Sisältääkö se riskin, että laadusta tingitään määrän kustannuksella.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Korkeakoulujen voimakas erikoistumisen vaatimus ei saa johtaa siihen, että koulutuksen laaja-alaisuudesta tingitään. Suomessa tulee olla laajasti eri tieteenalat kattava tutkimuksellinen ja koulutuksellinen omavaraisuus. Erikoistuminen ei saa johtaa esimerkiksi pienten, mutta sivistyksemme ja kulttuurisen pääomamme ja yhteiskunnan muuttuvien tarpeiden kannalta keskeisten humanististen koulutusalojen näivettämiseen.

Vaikuttavuutta tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon eri koulutusalojen erityispiirteet; samat määrälliset mittarit eivät sovi esimerkiksi luonnontieteellisille ja humanistisille aloille. Juuri humanistisella osaamisella voidaan tukea esimerkiksi monisyisten ja vaikeasti ennakoitavien kansallisten ja kansainvälisten kriisien ratkaisemista.

Kansalliskieltemme asema tieteen ja opetuksen kielenä tulee varmistaa.

Maan kielen osaaminen auttaa sitoutumaan yhteiskuntaan. Suomeen hakeutuvien kielellisiä valmiuksia ei voi liikaa korostaa siinä, miten maamme houkuttelee ulkomaisia osaajia lopulta asettumaan maahamme. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää myös suomalaisilta muihin kieliin ja kulttuureihin liittyvää monipuolista osaamista.

4. Rohkea uudistuminen rakentaa tulevaisuuden osaamista: korkeakoulujen erikoistuminen ja yhteistyö vahvistuvat.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Tavoiteteksti vaikuttaa antavan mandaatin sille, että korkeakoulujärjestelmää koskien "mitä tahansa voi olla tulossa", myös rankkoja sopeuttamistoimia, jotka voidaan nimetä "rohkeaksi uudistamiseksi". Tavoitetekstiä on siksi vaikea tässä vaiheessa kommentoida.

Kannatamme korkeakoulujen duaalimallia; tässä tavoitetekstissä esimerkiksi duaalimallin säilyttäminen ei tule selkeästi esille.

Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet? Ovatko toimet oikeita?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Jo aikaisemmissa vastauksissa toimme esille huolestamme erikoistumispuheen kielteisistä vaikutuksista Suomen tutkimukselliseen ja opetukselliseen omavaraisuuteen. Korkeakoulujen voimakas erikoistumisen vaatimus ei saa johtaa siihen, että koulutuksen laaja-alaisuudesta tingitään. Suomessa tulee olla laajasti eri tieteenalat kattava tutkimuksellinen ja koulutuksellinen omavaraisuus. Erikoistuminen ei saa johtaa esimerkiksi pienten, mutta sivistyksemme ja kulttuurisen pääomamme ja yhteiskuntamme muuttuvien tarpeiden kannalta keskeisten humanististen koulutusalojen näivettämiseen.

Vaikuttavuutta tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon eri koulutusalojen erityispiirteet; samat määrälliset mittarit eivät sovi esimerkiksi luonnontieteellisille ja humanistisille aloille. Juuri humanistisella osaamisella voidaan tukea esimerkiksi monisyisten ja vaikeasti ennakoitavien kansallisten ja kansainvälisten kriisien ratkaisemista.

Suoraviivainen kaupallistamisen vaatimus herättää kysymyksen, ymmärretäänkö sittenkään tutkimuksen ja koulutuksen sivistyksellinen arvo (Vision nimi on "Sivistyksestä suunta Suomelle".)

5. Kohti kasvua: korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rahoitus monipuolistuu.

Onko tavoite perusteltu osana korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota? Onko sen sisältöön valittu oikeat asiat?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. miltä osin tavoitetta tulisi muuttaa, miten se tulisi muotoilla?

Olemme huolissamme visiossa olevasta voimakkaasta yksityisen rahoituksen painotuksen lisäämisestä. Tämä on ristiriidassa vapauden ja sivistystä koskevien painotusten kanssa.

Vaikka rahoituksen monipuolisuus on tavoitteena, kohdassa tulee voimakkaammin korostaa vakaan julkisen rahoituksen merkitystä.

Laadun ja vaikuttavuuden arvioinnissa tulee ottaa huomioon eri koulutusalojen erityispiirteet.

**Ovatko tavoitteeseen liittyvissä toimenpidesuosituksissa tunnistettu ja siihen valittu olennaiset toimet?
Ovatko toimet oikeita?**

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Esim. puuttuuko toimenpiteitä, tulisiko toimenpiteitä vähentää, edellyttääkö jokin toimenpiteistä muotoilua? Tarkenna miten.

Katso edellinen vastaus.

Vision tavoitteiden ja toimenpidesuositusten kokonaisuus

6. Puuttuuko vision tavoitteista ja toimenpidesuosituskokonaisuudesta jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

-

Vision kokonaisuus ja muut osiot

7. Mahdolliset kommentit vision tilannekuvaan liittyen

-

8. Miten arvioisit visiota ja sen toimenpiteitä kokonaisuutena

Tilannekuvassa tuodaan esille rahoituksen tulevaisuuden haasteet velkajarruineen. Tämä näkymä vesittää osin vision erittäin kannatettavat linjaukset laadukkaasta, vapaasta, uudistuvasta ja itsearvoisesta sivistyksen edelläkävijämaan koulutuksesta ja tutkimuksesta. Miten säästöpainneissa varmistetaan vision otsikon lupaus: "Sivistyksestä suunta Suomelle".

9. Muut kommentit

-

Kaure Olli
Akavan Erityisalat AE ry

Joutsenniemi Anna-Kaarina
Akavan Erityisalat